

Avedøre - Hvidovre

Indhold

INDHOLD

Formanden har ordet	3
Kirkevandring - Fra Avedøre til Glostrup	8
Åer og vandløb i Hvidovre	10
Bogen om Svendebjerg	13
Middelalderlandsbyen	14
”Sol over Avedøre”	19
Kunst i Avedøre Stationsby Syd	20
Livets gang i Avedøre landsby 1957 til 1966	22
Nyt fra Forstadsmuseet	30
Køge Bugt-banen fylder rundt	31
En opfinder i Vandtårnet på Stillidsvej	33
Julemarked i Avedørelejren d. 4.12. -22	40

	Navn:	Telefon:	E-mailadresse:
Formand:	Anders Aalund	2420 2655	hlsformand@gmail.com
Næstformand:	Karen Johansen	2992 0417	katojo@live.dk
Kasserer:	Knud K. Sørensen	4183 3108	hlskasserer@gmail.com
Bestyrelsesmedlem:	Gitte Jakobsen	2343 3188	gittejak51@gmail.com
Bestyrelsesmedlem:	Jørgen Snedled	6178 7548	hlsredaktionen@gmail.com
Bestyrelsesmedlem:	Poul Sørensen	2175 7482	anne1poul@gmail.com
1. suppleant & sekr.:	Finn Ivo Heller	2023 0868	hls.sekr@gmail.com
2. suppleant:	Stig Sørensen	2614 9126	stigsor@gmail.com

Hjemmeside: <https://www.hvidovrelokalhistoriskeselskab.dk/>

MobilePay nr.: 94672 eller Jyske Bank: 5025 1028523

Forstadsmuseet:

Alarmpladsen 3, Avedørelejren,
2650 Hvidovre
Tlf.: 3649 0030

E-mail: forstadsmuseet@forstadsmuseet.dk
<https://forstadsmuseet.dk/>

Redaktion:

E-mail: hlsredaktionen@gmail.com
Jørgen Snedled (tlf.: 6178 7548)
Bitten Larsen (ansvarshavende)

Tryk:

LaserTryk
Trykt i 750 eksemplarer
ISSN: 1602-7051 / ISSN: 2596-5808 (online)

Forsidebillede:

Aage og Margrethe Bonavent - ca. 1905
Foto: Forstadsmuseet

Blad nr. 1 2023:

Deadline Uge 2
Omdeles fra: Uge 6

Arrangementer:

Tilmelding online på
<https://hls.nemtilmeld.dk/>
eller kontakt Karen Johansen/Anders Aalund

NemTilmeld

Formanden har ordet

Af Anders Aalund

Anders Aalund - Formand

Kære læser

Kulturhus Risbjerggård er åbnet, hvilket giver Hvidovre Lokalhistoriske Selskab mulighed for at afholde arrangementer i nye omgivelser. Jeg mener selv, at Selskabet har været en meget aktiv medspiller, når det drejer sig om faciliteter, der kan gavne foreningslivet, også når det udspilles i kulturhuset.

”Foreningskøkkenet” er et resultat heraf. Dette betyder, at vi også kan lave kaffe og te til vore arrangementer der. Men inden vi kan byde jer velkommen i bl.a. Pedersen Dan Salen og Strunge 1, skal vi selv sørge for opsætning af borde og stole og sidenhen nedtagning af samme. Fuldstændig som i Lille Friheden. Vi håber også, at vi fremover kan trække på frivillige til dette.

Der er i årets løb blevet afholdt mange forskelligartede arrangementer, og der er da stadigvæk en del forslag til nye af slagsen. Arrangementsudvalget modtager dog meget gerne forslag fra medlemmerne til nye emner, vi kan mødes om.

Jeg har tidligere omtalt arbejdet med at indsamle data vedrørende forretningslivet i Hvidovre og Avedøre. Den flittige forretningsgruppe har nu taget endnu en tårn, så forretninger på villavejene også er blevet lokaliseret. En imponerende indsats, som selvfølgelig er noget, vi alle skal have glæde af, så der arbejdes frem mod, at kunne lave en udstilling i løbet af 2023. Databasen hvor det hele skal indlægges er klar. Der er fundet omkring 700 fotos, der også vil kunne ses i databasen. Hermed vil det være muligt for alle, at kunne studere Hvidovre Kommunes forretninger gennem tiderne.

2023 kalenderen vil bestå af billeder hvor det gennemgående tema er forretninger.

Som mange af jer har bemærket, er affaldsbeholderen ved gavlen af

Rytterskolen ikke noget kønt syn. Ej heller for kirkens gæster, når de samles på pladsen foran indgangen til kirkegården. Adskillige henvendelser, også fra Forstadsmuseet, til Center for Trafik og Ejendomme har nu resulteret i indkøb af affaldsbeholdere, der ligner dem på bl.a. Hvidovre Kirkegård og Kulturhus Risbjerggård. Tilbage er at få dem placeret, så de ikke skæmmes omgivelserne. Det hjælper at være vedholdende.

Du sidder med 2022-4 i hånden, hvilket selvfølgelig er tegn på, at endnu et år er ved være gået. Tak for den store opbakning Selskabet bliver tildelt, når vi mødes. 2023 bliver lige så spændende, er jeg sikker på.

Jeg ønsker dig, kære læser, en rigtig god jul samt et godt nytår.

Med venlig hilsen

Anders Aalund

Bemærk den lille ”høstkarl” til højre med slips, det er mig, Knud Christensen.
Privatfoto. Fotograf ukendt.

Fotoet er fra ca. 1950, og jeg står sammen med min far, Børge Christensen og en kvinde, der boede på Hædersdalvej.

Det er høsttid på de marker, der lå vest for Hvidovrevej, op mod Immerkær og mellem jernbanen og haverne på nordsiden af Hædersdalvej. Området er vist med

skravering på kortudsnittet. Det er bl.a. det erhvervsområde, der i dag hedder Svend Aagesens Alle.

De neg, der er forket op på lastbilen, var blevet høstet med selvbinder.

Det var vognmand Viggo Jensens Bedford, der blev brugt til at køre høsten væk fra marken.

Høstminderne dukkede op, da jeg læste artiklen om Immerkær og Einar Olsen i medlemsblad nr. 1 fra 2022. Som en dreng på 5-6-7 år nu kunne, fulgte jeg med i de voksnes liv og arbejde.

Kornet blev tærsket hos Einar Olsen. Einar Olsen havde en grå Massey Ferguson traktor, der trak et tærskværk med lange drivremme. På traktoren kunne der også monteres en stor maskinsav (det var før kædesaven kom i brug). Einar kørte ud til folk, som skulle have skåret træ, der var blevet fældet.

Jeg er født, Hvidovrevej 47 stuen tv. i 1945. Min morfar, Martin Jensen og mormor Alma havde ”Jelles Sted”. Min morfar døde allerede i 1939. Min mormor drev en lille grøntforretning i forbindelse med stuehuset. Det var min onkel, Povl Jensen, der drev gården.

På jorden, hvor Hvidovre C ligger, blev der dyrket alle mulige slags grøntsager og blomster, som blev solgt i grøntforretningen.

”Jelles Sted” blev revet ned, da stationen kom i 1952. Min onkel fortsatte med gartneri på det areal, hvor Hvidovre C. senere blev bygget.

Jelles Sted er omtalt i medlemsblad nr. 2-2021, og et maleri af stedet var motiv for januar måned i den lokalhistoriske kalender for 2017.

Børge Christensen forker neg op på Viggo Jensens Bedford. Viggo Jensen startede som vognmand, da han boede på "Jelles Sted".
Privatfoto, ca. 1950.

Høst på "Jelles Sted" i 1930'erne. Fra venstre Povl William Jensen, hans far (Jens Martin Jensen) og lillesøster Gerda.
Kilde: Forstadsmuseet Historiens Huse, Hvidovre Lokalkarkiv, arkiv.dk. B 18393.
S/h positiv: Koloreret papir.

Høst med selvbinder ca. 1950 på marker op mod jernbanen mellem Rødovre og Hvidovre. Fra højre Børge Christensen, Povl Jensen og Hans Christian.
Povl Jensen ejede selvbinder og heste.
Privatfoto. Fotograf: Ukendt

Ulovlig plakatomsætning

Af Peter Riis Jensen

Er du i familie med politiassistent Henry Riis Jensen?

Der er en magisk udstråling over nu fhv. museumschef for Forstadsmuseet, Poul Sverrild. Han kan få den gode historie frem i folk. Lars H. Nielsen indsamler erindringer fra SF Ungdoms historie. Til Poul Sverrilds afskedsreception 30/9-2021 fortalte Lars H. Nielsen, at Peter Riis Jensen lå inde med en meget fin erindring fra 1970. Det havde desværre knebet med at få den sat

Pelle Voigt

Pelle Voigt 2017

på papir. Da Peter Riis Jensen blev bekendt med det, så skrev han denne tekst samme aften:

“I slutningen af april 1970 (eller var det 71?) var jeg om aftenen, sammen med Pelle Voigt, ude og opsætte 1. Maj plakater for SF i lysmasterne på Hvidovrevej. Vi bliver råbt an af en politipatruljevogn, og betjenten vil gerne se vores tilladelse til plakatomhængning. En sådan har vi ikke, ej heller ansøgt herom, og vi bliver taget med i patruljevognen, som kører til Rødovre politistation hvor der skal skrives en indberetning om ulovlig plakatomsætning.

Rapporten udfærdiges af en yngre politibetjent Mogensen med jysk accent. Han bruger et-fingersystemet og har tydeligvis ikke haft maskinskrivning i skolen. Lang om længe er rapporten færdig, og vi bliver anmodet om at underskrive den, som tegn på, at vi indrømmer at have begået en ulovlig handling. Pelle er den første, der gennemlæser rapporten, hvori der i stedet for ”ophængning” står ”opklistret”, så derfor nægter vi at sætte vore underskrifter.

Politibetjent Mogensen bedyrer over for os, at det er uden betydning, om der står det ene eller det andet, men vi hævder, at

opklstring er en form for hærværk, hvad ophængning ikke er. Mogensen ser trist ud, og pludselig kommer han i tanke om mit efternavn, der vækker hans opmærksomhed hvorefter han spørger mig om jeg er i familie med politiassistent Henry Riis Jensen, der gør tjeneste ved politiet i Rødovre. Jeg svarer: Ja, det er min farbror.

Unge Peter Riis Jensen

Peter Riis Jensen

Politibetjent Mogensen grubler et øjeblik, hvorefter han har en kort ordveksling med vagthavende. Mogensen ser alvorligt på os og siger så: Hvis I for fremtiden lover ikke at hænge plakater op på offentlig ejendom, med mindre I har fået en polititilladelse, så vil politiet annullere denne indberetning. Det lover vi Mogensen, og da vi er henne ved udgangsdøren, kan vi se Mogensen rive anmeldelsesblanketten i stykker”.

Pelle Voigt som ung - foto frigivet til Hvidovre Lokahistoriske selskab og Senior-Aktivisten

Kirkevandring - Fra Avedøre til Glostrup

Af Louise Leth og Grethe Johansen

To dejlige sensommeraftener mødtes 20 deltagere, som deltog i kirkevandring arrangeret af Hvidovre Lokalhistoriske Selskab og Lokalhistorisk Forening for Brøndby sammen med Forstadsmuseet, for at vandre fra Avedøre til Glostrup Kirke.

Lisbeth Hollensen
Foto: Karen Johansen

Vandringen var en gentagelse fra 2021, hvor det også var Lisbeth Hollensen fra Forstadsmuseet, der ledede turen, bortset fra anden del, hvor Camilla Lynggaard Boysen fra Byhistorisk Hus, Glostrup, overtog stafetten ved kommunegrænsen til Glostrup.

Frem til 1893 var Avedøre en del af Glostrup sogn, så derfor mødtes vi ved Avedøre gamle skole, for at begynde van-

dringen mod Glostrup Kirke, som borgerne gjorde frem til slutningen af 1800-tallet for at deltage i kirkelige handlinger. Brøndbyøster Kirke og Brøndbyvester Kirke lå tættere på, men som Lisbeth kunne fortælle, var der ingen af disse kirker, der ønskede at se Avedøre-bønderne i deres kirker, fordi de mente, de var 'røvere'.

I Avedøre landsby så og hørte vi både om Højgården, som havde skænket en 'fin stue' til Nationalmuseet, sprøjtehuset ved Gadekæret og købmand Bærentzen hus, hvor man langt op i tiden kunne blive betjent 24/7. Videre ad den gamle Køgevej, som gik sydfra gennem Avedøre over Avedøresletten mod Volden, som i slutningen af 1800-tallet blev bygget med hjælp blandt andet fra svenske 'voldbisser'. Volden var en del af Københavns befæstning, som skulle sikre, at fjenden ikke kunne indtage hovedstaden. De mange arbejdere blev indkvarteret rundt om på gårdene i Avedøre og Brøndbyerne, hvor de satte deres præg både hvad piger, slåskampe og alkohol angik.

Volden blev en hindring for kirkegængerne, idet vejen blev længere, da man nu skulle til Brøndbyøster for at kunne passere volden via en bro.

Brøndbyvester Mølle

Denne gang kunne vi skyde genvej, idet der er blevet etableret en tunnel under den motorvej, der senere er kommet til. Vi fortsatte turen bag om Brøndby Stadion frem til Brøndbyvester Mølle, hvor første del sluttede.

Ugen efter mødtes vi igen ved møllen, hvor Lisbeth fortalte, hvorledes møllen fungerede både som bageri og 'traktørsted' for arbejderne på volden og kirkegængerne, der havde lang vej at gå. Avedøre-bønderne kunne fortsætte deres vej mod Glostrup Kirke lige ud, men vi måtte slå et slag bag om rådhuset, der er tegnet af Eske Kristensen, og fortsætte hen mod den gamle

bronzealderalder gravhøj, Gildhøj, som efter sigende endnu ikke er udgravet. Langs den gamle Nordisk Kabel - og Trådfabriks-

grund nåede vi frem til Tranemosegårdbebyggelsen fra 1950'erne, hvor vi stødte på endnu en kendt arkitekt, Thorvald Dreyer.

Gildhøj bag Brøndby Rådhus - Foto: Karen Johansen

Glostrup Station Foto: Jørgen Snedled

På det sidste stykke vej mod Glostrup fik vi fortællingen om, hvorfor en af vejene hedder Skoleloddén, idet læreren fra Brøndbyvester Skole som en del af lønnen fik et lod her, hvor han kunne dyrke sine egne grønsager. Ved grænsen til Glostrup passerede vi Rosenåen, som blev lagt i rør i 1960'erne, da den bestemt ikke lugtede af roser. Her stod Camilla Lynggaard Boysen fra Byhistorisk Hus i Glostrup, som førte os videre op til jernbanen. Det er i år 175 år siden jernbanen mellem Roskilde og København åbnede, så kirkegængerne kunne her ved banen få slukket tørsten ved 'Jernbanehotellet', som blev nedlagt i forbindelse med Glostrup Centrets opførelse. Øllet kunne være kommet fra det lokale bryghus, hvor den legendariske Axel Hansen var brygger og meget andet.

Så nåede kirkevandrerne frem til Glostrup Kirke, hvor kirketjeneren Carsten Høyer fortalte om kirken og sporene fra Avedøre-bønderne, som fra 1893 fik en kortere vej til kirke, idet Brøndbyvester Kirke fik pålagt at tage imod kirkegængerne fra Avedøre.

En dejlig tur, hvor fortid mødte nutid.

Åer og vandløb i Hvidovre

Af: Lars Bo Henriksen

Torsdag den 22. sept. kl. 14.00 var skolestuen i Rytterskolen fyldt med tilhørere, som forventningsfulde ventede på, at Henning Elsby skulle fortælle om sin interesse for vandløb.

En af de mest spændte var referenten, som i en del år har fulgt Hennings bestræbelser for at supplere sin viden om vandløb i Hvidovre og omegn.

Jeg havde faktisk anbefalet Henning at øse ud af sin store viden, men var ikke vidende om, hvordan han ville gribe sin fortælling an. Vidste, at han havde fået hjælp af Jørgen Snedled til den digitale opsætning og forventede at se en del kort.

Henning viste da også ganske rigtigt mange kort fra gamle dage, ganske forståeligt, da der desværre så at sige ikke er vandløb tilbage i selve Hvidovre. Foruden kort havde Henning taget en del billeder, bl.a. en del, som viste de rør, som ledte vand ud i Harestup Å.

Fortællingen handlede først og fremmest om vandløbene i 1800-hundredetallet i Hvidovre nord.

Men han fortalte også om Rosenåen i Brøndbyvester og Grøndalsåen på grænsen mellem København og Frederiksberg, så vi kom vidt omkring.

Grænseåen mellem Rødovre og Hvidovre

Han startede med at fortælle, at de fleste vandløb løb mod syd og øst, men ikke Stadsrendens øvre løb.

Her løb vandet mod nord, for siden at løbe mod øst.

Det vandløb, som Henning brugte mest tid på at omtale, var Rebækken, et vandløb, som her i Hvidovre også er blevet kaldt Holmegårdsrenden.

Bækken udspringer på Absalon Camping i Rødovre og danner i sit løb grænse mellem Rødovre og Brøndby. Den hedder, inden den kommer til Hvidovre, også Nygårdsrenden. I Hvidovre løb den hen til Rebæk Enge, hvorfra den nord for Kløverprisvej løb mod øst til Harrestrup Å. Lige inden den løb ud i åen, passerede den en holm, Manholmen.

Henning er vokset op tæt på bækken og kunne fortælle, hvordan han og hans bror var blevet smidt i dens ret dybe, kolde vand af en større dreng. Ligeledes fortalte han om, at han og hans venner fangede suder og skaller i vandløbet.

Når man fortæller om Holmegaardsrenden, må man selvfølgelig også komme med historier fra selve Holmegaarden, og dem havde Henning også en del af. Både Søren Kirkegaard og Karen Blixen havde på gården familier, som blev omtalt.

Omkring 1872 skulle der bruges grus til jernbanens spor 2 til Roskilde, så der blev gravet i Rebæk Enge, og det betød, at der nu kom en sø, Rebæksøen. Bækken fik derved ændret sit løb en smule.

Henning har også på forskellige kort undersøgt højdekurverne i området vest for Rebæk Enge og set, at der er en ret stor sandsynlighed for, at der fra engene også har været et andet løb: først mod nord og så mod øst til landsbyen. Det viste han på sine kort.

I det hele taget, er det ret imponerende, hvorledes lavninger og højdepunkter er indgået i Hennings undersøgelser. Ikke kun på kortene, men også i felten.

Kort over København og omegn i 1825
Holck, von Hertel, C. von København Generalkvartermesterstaben Geodætisk Institut.

Åbne drænrender.
Grænseåen til Rødovre,
Rebækken med sideløb mod Præstemosen, Tostebæk-
kens sideløb.
Kortet er fra 1870'erne

Foruden Rebækken i det meget nordlige kom Henning ind på Stadsrenden (syd for landsbyen) og dens sideløb. Et sideløb, som kom fra Tostebækken i Brøndby.

Et sideløb til sideløbet løb ind over den mark, hvor Hvidovre Hospital nu ligger. Det passerede nuværende Allingevej ved Klardam, hvorfra det løb til Klockergrafen, et vandfyldt område nær rytterskolen. Dette løb, som bønderne sikkert har brugt tid og kræfter på at regulere, var sammen med løbene fra foromtalt løb fra Rebæk Enge med til at give vand til landsbyens grøfter.

Det, som jeg så mest hen til i Hennings fortælling, ville være hans beskrivelse af hans undersøgelse af, om det var et vandløb, som i sin tid afgjorde grænsedragningen mellem Rødovre og Hvidovre. En grænse der i dag forekommer meget mærkværdig.

Jeg vidste, at det er en undersøgelse, som Henning prioriterer meget højt.

Han havde på en af vores ture i lavninger i området nysgerrigt kigget ind over en hæk til en have ved Vojensvej, hvor han mente, at der kunne have været en bæk. En mand kom ud og spurgte, hvad han kiggede efter, og Henning forklarede ham så lidt om sin undersøgelse og spurgte, om der havde været en bæk i hans have som grænse. Da manden svarede ja, kunne jeg se, at Henning voksede med 10 cm.

En måned senere tog Henning alene tilbage til området for at undersøge emnet yderligere og traf her en mand på 94 år, som gav ham "åbenbaringer vedrørende grænsevandløbet", som lå ca. 20 meter nord for Vojensvej. Manden hedder Gunnar Zacho, tidligere ansat i Matrikeldirektoratet, og han bekræftede også Hennings teori, om at grænseløbets vand stammede fra Rebækken oppe ved nuværende Rødovre Station.

Selv om der var en del af det, som Henning fortalte, jeg kendte til, så var der også noget nyt for mig: F.eks. en flodsten, som er en måler af vandstandshøjden. Dem fortalte han også om i fortællingen om Harrestrup Å.

Jeg tror, der var mange i skolestuen, som var imponeret af den nysgerrighed, der drev Henning. Så det var et meget relevant spørgsmål, som Ole Asbjørn til allersidst stillede til fortælleren:

"Hvor du din interesse for vandløb fra?"

Svaret fra Henning var, at den havde han haft fra barnsben. Han stod altid af cyklen, når han på en bro passerede en å eller en bæk. Det var især strømmen i vandet, der havde fascineret ham. Det, at vandet bevægede sig.

Bogen om Svendebjerg

Af Bitten Larsen

Endelig fik vi afsluttet et projekt, som har stået på i mere end et år. En tirsdag eftermiddag i flot solskinsvej var der lancering af Bogen om Svendebjerg for beboerne i Grundejerforeningen Svendebjerg. Normalt er vi ikke sådan til lukkede arrangementer, men bogen er blevet til i så tæt et samarbejde med grundejerforeningen, at det var Svendebjergs beboere, der først fik syn for sagen.

Svendebjerg er et spændende område med mange fortællinger. Gården Svendebjerg fik navn efter det bakkede område, som den flyttede ud til efter udskiftningen af Hvidovre Landsby. Gården blev drevet som almindelig bondegård, men sådan skulle det ikke fortsætte.

I starten af 1900-tallet blev mange af Hvidovres gårde opkøbt og udstykket til parceller, hvor håbefulde nybyggere kunne starte et nyt liv med fødderne plantet solidt i egen jord. Det er en udvikling, som skete mange steder i Hvidovre, men i Svendebjerg har den et ekstra lag. Gården blev nemlig købt af Jørgen Jørgensen, der var arkitekt og officer i Frelsens Hær. Det skete i 1917, og to år efter kunne Frelsens Hær åbne kvindehjemmet "Catherine Booth-kolonien" i den ombyggede gård.

Bogen om Svendebjerg fortæller om kvindehjem, lysthuse, omdannelsen til et villa-kvarter og ikke mindst Hvidovre Vandtårn, der siden 1937 har stået på sin plads på H.C. Bojsensvej. Samtidig er der i forbindelse med projektet gennemført en lang række interviews af nuværende og tidligere beboere, der tegner et billede af livet i Svendebjerg fra 1950'erne og helt frem til i dag.

Det har været et stort projekt, og udover museets indsats har et helt hold studerende fra Europæisk Etnologi på Københavns

Universitet og ikke mindst en god arbejdsgruppe fra Svendebjerg været med i arbejdet. Der er blevet lagt mange timer i bogen, men vi har også været ude i mange kroge af historien.

Bogen kan købes på Forstads museet og koster 150 kr.

FAKTABOKS

Foredrag og rundvisning
om Svendebjerg

Vil du høre mere om Svendebjergs historie, kan du komme med til foredrag torsdag 12. januar eller byvandring i kvarteret søndag 15. januar.

Tilmelding til foredrag:

Se under Arrangementer her i Bladet
side 38 - 39

Byvandringen foregår 15. januar
kl. 11. Mødested:
Catherine Boothsvej 18
ved stikvejen ind til Solgården.
Billetter købes på Forstads museet.dk

Middelalderlandsbyen

Af Annelise Wildenradt - (Fotos: Karen Johansen)

Besøg i Middelalderlandsbyen d. 19. juni 2022

Middelalderlandsbyen eller Brøndby Middelalderlandsby er et arkæologisk frilandsmuseum, der beskæftiger sig med middelalderen omkring år 1370.

Landsbyen består af syv små huse og værksteder samt en kirke. Desuden findes et gadekær med haver til nogle af husene.

Museet blev etableret i september 1999 af Brøndby Kommune som et tilbud til kommunens folkeskoler i forbindelse med Middelalder 99, som var det år, hvor museer, kulturinstitutioner, -teatre -og folkeskoler i Danmark fokuserede på middelalderen. Museet bruges fortsat primært af kommunens skoleklasser. Der er åbent for almindeligt publikum hver søndag fra maj til august. Derudover afholdes der arrangementer ved fastelavn, Sankt Hans, et forårs- og et høstmarked, som i 2022 er lørdag d. 13. august samt et julemarked, som afvikles lørdag d. 26. november 2022.

I foråret 2016 modtog Middelalderlandsbyen en bevilling på 2,5 mio. kr. fra A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal til et formidlingscenter på stedet. Det står nu færdigt med to bygninger på 125 m2, der er inspireret af middelalderlige byggemetoder men med moderne faciliteter.

Portalen af "Motorsavkunstneren", Allan Bo Jensen På Billedet til venstre ses Charlotte Gillesberg
- Foto: Karen Johansen

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab på besøg

Vejret var ikke med Hvidovre Lokalhistorisk Selskab den søndag, hvor ca. 25 deltagere var sat stævne i skoven, hvor Middelalderlandsbyen ligger.

Men skoven stod grøn og frisk, og vi blev venligt og imødekommende taget imod af de to værter, Charlotte og Niels Peter Gillesberg, der var klædt ud i middelalderkostumer.

Niels Peter Gillesberg på rundvisningen
Foto: Karen Johansen

Niels Peter Gillesberg bød velkommen og indledte besøget med en rundvisning til landsbyens huse.

Allerførst fik vi præsenteret portalen, som er fra april 2019 og lavet af "Motorsavskunstneren", Allan Bo Jensen, som har værksted i Sønder sø på Fyn. Herefter fulgte den egentlige rundvisning.

Salgsboden: Et almindeligt 1200 – 1300-hundrede tals hus med køkken og ildsted. Huset bliver i dag brugt til opbevaring af

Pottemagerens ovn
Foto: Karen Johansen

middelalderdragter som gennem 20 år er produceret af Produktionsskolelever. Dragterne bruges i dag af skolebørnene.

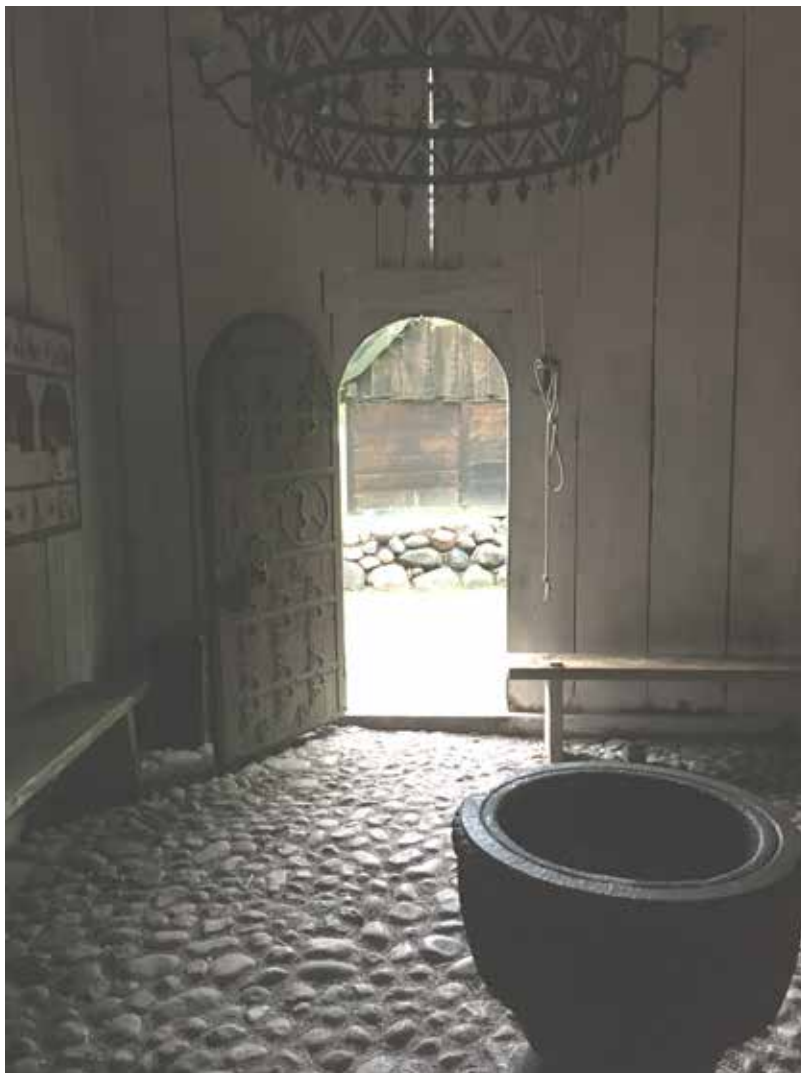
Rebslagerhuset: Rebslageren, der fremstillede reb- og tovværk, var en af de vigtigste håndværkere i en landsby, idet reb indgik i stort set alle sammenhænge i dagligdagen. Huset - der i øvrigt er det eneste møblerede hus i landsbyen - er et tidligt gruppehus, bygget ned i jorden og dermed med "naturlig" jordvarme.

Pottemagerhuset: Her fremstilledes brugsgenstande i keramiske materialer med bl.a. drejeskive og en udendørs ovn.

Væverhuset eller Kvindehuset: Her fremstilledes tekstiler til brug i hverdagen. Kvindehuset fordi der her var beskæftiget kvinder, som på den ene eller anden måde

Alteret med døbefonten i forgrunden
Foto: Karen Johansen

Døbefonten med kig ud i på pladsen
Foto: Karen Johansen

ikke var blevet gift, var blevet enker eller fattige kvinder, som på denne måde ernærede sig selv.

For alle huse gælder, at det var her, familierne arbejdede, spiste og sov.

Salshuset: Her blev der holdt fester og folk på gennemrejse blev indkvarteret.

Træsmeden: Forgænger for tømrere, der forestod det grove træværk, og snedkere, der stod for det finere træarbejde.

Foto: Karen Johansen

Den snoede skorsten, formentlig et slags skilt for smeden - (På nettet kan man læse en artikel af Merete Heins om ” Snoede skorstene ”

Foto: Karen Johansen

Fælles åbent køkken, med henblik på tilberedning af større måltider.

Kirken: Som var stemningsfyldt oplyst med levende lys, er en miniature af en svensk stavkirke fra Midtsverige. Alt træværk er importeret og bearbejdet på stedet. I kirken er et krucifiks af Jesus, der til forskel fra andre krucifikser, fremstiller Kristus som en sejrherre. Han byder døden trods med sit blik og er fint klædt med guld som en Farao. Et forsøg, gættede Niels Pe-

ter Gillesberg, på ”lobbyisme”, på at lokke folk til kirken.

Døbefonten er en betonafstøbning af døbefonten i Herstedøster Kirke, som er produceret af Hjørning Værkstedet.

Smedjen: Indeholdt en stor esse, en arm-bolt samt en blæsebælg, der p.t. står for istandsættelse, primært med hjælp fra frivillige fx Smedelaug.

Efter rundvisningen kom solen frem, og vi blev bænket i Formidlingscentret og trakteret med kaffe og hjemmebagt kage.

I Centret var tillige en udstilling af smykker og krydderier m.m., hvoraf flere i Middelalderen indgik i behandling af sygdomme i forbindelse med datidens lægekunst.

Efter kaffe/kagepausen - Charlotte Gillesberg om lægekunst m.m.

Lægekunst har fandtes til alle tider. Udøvet af såvel mænd som kvinder. Der var kloge koner og kloge mænd, selv om skik og brug var, og som det også er i dag, at det var kvinder, der tog sig af de syge.

Der var også en slags hospitaler, eller opbevaringssteder, i hvert fald for syge, der led af spedalskhed, som man havde stor respekt for og derfor isolerede.

FAKTABOKS

Til daglig er Middelalderlandsbyen en levende del af Brøndby Kommune med en flok glade og engagerede mennesker, der sår, bygger, syr, smeder, tækker og formidler den spændende historie om Middelalderen.

Uanset om du oplever landsbyen på en travl markedsdag, eller på en hverdag med masser af skoleunger, der leger, slår reb og støber tin, vil du sanse duften af tjære, nyslået hø og lyden af smedehammerens klingende slag mod ambolten.

Udover at være centrum for et utal af skolebesøg, er landsbyen også en autentisk ramme for reenactment grupper, rollespillere - eller familier med hang til glade klappefår, fritgående høns og knitrerende lejrål.

**Link til motorsavskunstneren,
Allan Bo Jensen**

<https://vaerkstedsgalleriet.dk/udstiller/allan-bo-jensen/>

Middelalderlandsbyen ligger på Nybovej 11, 2605 Brøndby
middelalderlandsbyen.brondby.dk

De ”trylledrikke” som fremstilledes, var af forskelligt indhold. Typisk det som man brugte i husholdningen. Der fandtes tillige kompresser, salver og olier lavet af forskellige ingredienser. Charlotte henviste til Hildegard af Bingen (1098 – 1179), som var abbedisse, mystiker, forfatter, læge og komponist i Tyskland. Hildegard er en af de største kilder til vore dages viden om lægekunst og sygdomsbekæmpelse i fortiden.

Af planter, som kunne bruges i helbredelsen af skavanker, nævnte Charlotte alrune, bulmeurt, dorotealiljen, erantis og skvalderkål, som er en gammel lægeplante, indført af munke – og angiveligt god for gigt!

Derudover er bellis og mælkebøtte gamle lægeplanter, ligesom brændenælde, som også er en nytteplante, der blev dyrket i tidligere tider, idet fibrene herfra kunne bruges til fx vævning af tekstiler.

Der har, regner man med, i alt været omkring 500 lægeplanter i brug i Danmark i forhistorien, langt de fleste af dem på samme tid.

Med Middelalderen fulgte Kristendommen - og dermed troen på Gud og et mere snævert syn på brugen af planter til behandling af sygdomme og helbredelse i det hele taget.

Munke, som hjalp landsbyboere med produkter fra klosterhaverne, gav sig ikke af med kirurgi, da man anså det for at være gudsbespotteligt, og alligevel blev det munke eller præster, der blev de første kirurger.

Fx Hildegard af Bingen, Henrik Harpestreng, kannik i Roskilde Domkirke og læge for Erik Plovpenning og Henrik Smid/Smith, født i Sverige 1495, delvis uddannet læge fra Rostock. Harpestreng og Smid har begge, ligesom Hildegard af Bingen skrevet bøger om lægeurter og deres brug.

Og til sidst Hans Christensen Bartskeer. Det sidste et tilnavn, idet han som bartskeer fungerede som læge i militæret.

Et problem med lægeplanter er, at de ikke virker så hurtigt og ej heller så præcist som kunstigt fremstillede lægemidler. De skal plukkes og bruges på det rette tidspunkt for at virke optimalt.

Alligevel vælger mange i dag at bruge naturmidler, herunder lægeplanter, til sygdomsbekæmpelse, så på den måde vender vi tilbage til fortiden, selv om vi lever i nutiden.

Tak til Niels Peter og Charlotte for deres spændende og - ikke mindst - engagerede oplæg. Det er tydeligt, at livet og arbejdet med Middelalderlandsbyen er mere end en hobby, forenet med frivilligt arbejde. Det er en livsstil, som de med glæde og glødende indlevelse udvikler og deler med alle, der måtte have interesse for det.

”Sol over Avedøre”

Af Jytte Rømer Sørensen

Foredraget med Solveig Isbrand var i to dele. Før pausen fortalte Solveig om sit virke i Avedøre Stationsby, og efter pausen om sit arbejde for ”Dansk Flygtningehjælp”.

Solveig Isbrand
Foto: Jørgen Snedled

I 1974 da Solveig arbejdede som SOSU-assistent på Hvidovre Hospital, flyttede hun med sin familie til Avedøre Stationsby, da hendes datter skulle starte sin skolegang på Enghøjsskolen. Den skole

blev senere lukket til stor fortrydelse for beboerne i Stationsbyen. De mente, det var rimeligt med en folkeskole til så stor en bebyggelse. Avedøre Stationsby var efterhånden blevet et område, hvor der var kommet en del beboere fra andre kulturer og var blevet til et ”multietnisk samfund”. Solveig indgik i en dialog med kommunen omkring Enghøjsskolen, da hun mente at ”folkeskolen bærer samfundet” Det ændrede dog ikke kommunens plan om lukning af skolen.

Avedøre Stationsby er delt op i Nord, Syd og Store hus. Solveig bor i Syd og indgik aktivt i bydelens aktiviteter og planer for

fremtiden. I slutningen af 1990erne blev en stor pulje penge tildelt området i Avedøre til et ”Kvarterløft”. Da Solveig er meget interesseret i kunst, stiftede man hurtigt i afdeling Syd en gruppe, som man kaldte **”Kunsten Stiger”** Af puljen fik denne gruppe 4 millioner kr. til en total renovering af ”Folkets Plads”. Der blev etableret et samarbejde med en kendt landskabsarkitekt og to kunstnere. Sammen udarbejdede man en helhedsorienteret plan for pladsen. Pladsen skulle kunne bruges til samlingssted, hygge og leg. Efter at pladsen var færdig, fortsatte gruppen med at søge midler til indkøb af kunst til bydelen. Desuden blev der lavet oaser i mange gårdrum i samarbejde med beboerne i gården. Det har efter Solveigs mening i afdeling Syd givet et sammenhold, hvor man hjælper hinanden. Solveig var et meget aktivt menneske hvilket bevirkede, at hun også kom ind i Integrationsrådet, Kulturrådet og Kunstrådet i Hvidovre kommune.

Efter pausen fortalte Solveig om sit liv i Libanon. Fra hun var 18 år til hun var 27 år, boede hun med sin palæstinensiske mand i Libanon. I Libanon er det normalt, at man bor flere generationer sammen. Solveig havde sin svigermor boende, hvilket i begyndelsen gav nogle problemer. I 1970 flyttede hun med sine to børn tilbage til Danmark. I perioden fra 1985 til 2000 arbejdede Solveig for Dansk Flygtningehjælp.

Da Solveig havde lært at tale arabisk, var hun et oplagt emne til udstationering for flygtningehjælpen til Mellemøsten. Solveig viste en film fra en flygtningelejr for afghanske flygtninge i Pakistan. Hun var sekundet til FN’s højkommisariat for Flygtninge UNHCR, som ekspert i katastrofeledelse i flygtningekriser. I lejren arbejdede en del forskellige humanitære organisationer, men ifølge aftale har UNHCR den ledende og koordinerende rolle. Man skulle bl.a. sørge for at de basale menneskerettigheder blev overholdt. Solveig blev som ældre kvinde accepteret af mændene i lejren. Som ansat i UNHCR bar man en speciel vest, hvor der var lavet en indvendig lomme. Der opbevarede de deres vigtigste ejendele såsom pas, flybillet og penge, så de i tilfælde af opståede problemer hurtigt kunne komme væk.

Solveig afsluttede sit foredrag med at erkende, at situationen ikke har ændret sig siden hun i 2000 havde sin sidste arbejdsdag for Flygtningehjælpen.

Hendes slutbemærkning var:

Vi kan ikke redde hele verden, men vi må bidrage med at påtage os vores del af ansvaret for mennesker på flugt.

Kunst i Avedøre Stationsby Syd

Fotos: Jørgen Snedled

Avedøreparret
Vibeke Glarbo 2001

Vandpost og Vandkar
Vibeke Glarbo 2001

Vandkunst - Vibeke Glarbo 2001

Brikker til et puslespil - Jane Balsgaard 2005

Kravleorme - Jane Balsgaard 2001

Labyrint - Jane Balsgaard 2001

Gå på opdagelse i Avedøre.....

Portudsmykning, Murstenstæppe - Jane Balsgaard 2001

Tegn - Vibeke Glarbo 2009

Spiren - Jane Balsgaard 2001

**....Stationsby Syd
og genfind disse
kunstværker**

Pullerter - Vibeke Glarbo 2001

Vinger - Erik Heide

Havets sang - Vibeke Glarbo 2002

Vædderhoved - Vibeke Glarbo 2001

Livets gang i Avedøre landsby 1957 til 1966

Af Torben Kok Rasmussen

Niels Wiffeldt 2020
Privatfoto

Niels fortæller i et interview med mig.

Niels Wiffeldt er vokset op på Storegade i Avedøre landsby. Niels er født den 16. oktober 1953. Han boede de første 3 år på Eriksminde Alle i Hvidovre, indtil familien flyttede ind i et nybygget hus på Storegade 17 i Avedøre landsby.

Tid i Hvidovre:

Jeg er født i 1953 på Frederiksberg fødeklinik. Min far Erik Viffeldt og min mor Birgit Viffeldt boede i en lille bungalow. Jeg var den femte i rækken af børn, fire piger før mig og senere fik vi en lillesøster der hedder Benedikte. I 1957 flyttede vi til Avedøre, langt ude på landet, som alle sagde, det var dengang og dem, der boede der, var, ikke for at fornærme nogen, en form for bønder alle sammen, de var i hvert fald ikke helt vilde med, at der var blevet bygget et almindeligt hus i det område der. Det var tegnet af Schønnemann og bygget af gasbeton, det var ikke noget man så meget af den gang.

Varm velkomst:

Det var lidt op ad bakke det første års tid eller to vi boede der. Vi havde ikke rigtig regnet med det, tror jeg. Jeg var jo ikke mere end 4-5 år, så jeg tænkte ikke rigtig over det dengang, men senere er jeg da kommet til at tænke på hvordan og hvorledes folk de teede sig. Men det var dejligt at være flyttet ud i et nyt hus, hvor der godt nok var meget pladder, indtil min far fik lagt en masse dræn. Inden længe var haven anlagt og så kom der raftehegn op, og det havde vi meget glæde af, for der var en masse blomster, der blev smidt ind imod huset for at drille mig og mine søskende. Det var de halvstore

drengene, der boede i landsbyen, der ville vise de nye "nybyggere", der kom til byen, at her havde vi slet ikke noget at gøre. Drengene stod inde på Højgårdens jord, hvor Christian Hansen havde en masse blommetræer, hvor halvdelen af blommerne lå inde på vores græsplæne. Blommerne var smadder gode, men det var jo lidt irriterende, at de blev kylet ind imod vores vinduer. Vi havde persiener, som min mor rullede for, og jeg kan huske, at det var lidt skræmmende, at der stod så mange og råbte ude ved plankeværket. De drillede jo, og det er sjovt, hvis dem man driller, lader sig genere af det, og så bliver man jo ved, og jeg tror, min mor blev rigtig sur eller tosset over det og sagde til dem, at hun ville fortælle vores far om, hvordan de opførte sig, når han kom hjem.

Det endte da med, at vi blev accepteret, men der gik da noget tid. Jeg tror, det hjalp på det, at der var fire piger ældre end mig og en masse drenge, der er i den alder, hvor man skal vise sig. Vi havde en oplevelse, som jeg tror også hjalp lidt. Det var en nytårsaften, hvor vi havde besøg af min onkel, som var bonde nede på Sydsjælland og en anden onkel, der var postmand. De store drenge var inde for at pifte min fars Folkevogn, og onkel Hans og min far og min onkel Nold de fik fat i kraven af de der rødde, og smed dem ud over havelågen. Efter det var det, som om vi var accepteret, så lidt

De seks søskende 1962
Privatfoto

bøllebank skulle der åbenbart til for ligesom at ”mildne” folk.

Erindringer fra den første tid:

Jeg tror, vi var nogen af de første udefra, der kom til byen. Det var jo et område, hvor dem, der boede i byen, var Avedøre-bønder, og så var der jo villabyen, Rosmo-sevej og de veje derned af, der alle sammen var slaggeveje dengang. Det var jo sommerhuse, der hen over tiden blev bygget om. Så landsbyen var sådan en lille enklave, men det var da heldigvis ikke indavl det hele.

Jeg har også indtryk af, at da jeg var lille, kom folk jo kun i Storegade, hvis de havde ærinder dertil, det var ligesom os selv, der hørte til der. Hvordan købmanden har kunnet klare sig med det antal kunder, der var i byen, undrer mig, men det gik jo alligevel, men dengang var der sikkert heller ikke mange supermarkeder.

Det var en sjov tid med grusfortov, hvor vi kunne trille glaskugler osv. Og så var der vejmandshuset, der oprindeligt var en gammel brandstation, som ligger lige overfor Damgården, og det står der endnu. Dengang brugte vej mændene det til ophold.

Der var også et gammeldags lokum bagved huset, hvor der altid var nogen som skulle lave nytårsløjer og kom gær ned i lokums-spanden, så det var også noget, vi andre lærte, hvordan skulle gøres. Men det var nok mest kendt for, når vi spillede fodbold op mod de to døre, der var ud mod Storegade. Der blev i hvert fald brugt mange timer med at sparke til fodbolde, og sjovt var det i hvert fald.

Gadekæret:

Vor storhedstid var jo altid, når der var is på gadekæret. Så var der jo ikke kun de få unger fra landsbyen, men der kom folk alle steder fra, fordi det var en super lækker sø at skøjte på. Det var rigtig rigtig sjovt, der kunne være flere hundrede mennesker på en god dag på isen, og det var særlig sjovt om aftenen hvor det ændrede sig, så blev det mere de store drenge og piger. Det var jo altid sjovt at kunne prale lidt, når man havde løbet på skøjter, og så kunne løbe lidt hurtigere end de andre. Så var der jo lidt kysseri ved de der gaslamper, der blev tændt af kommunens folk. Heldigvis blev de hurtigt umoderne, og så blev der sat to spots op i lygtepælene. De sad lidt højt oppe, så man ikke kunne nå dem, men man kunne kravle op på hegnet, der var rundt om gadekæret den gang. Så kunne man nå dem derfra, og i starten var det bare at løs-

ne de to vingemøtrikker og så tænde lyset. Det fandt de jo hurtigt ud af, og det måtte man jo ikke, for når isen bare var en 5-7cm, skulle der ikke være ret mange på isen. Så kom kommunens folk og satte et beslag på med en stor hængelås. Smedens søn Ivan, min gamle legekammerat, han konstruerede et stykke stål, som man lige kunne åbne beholderen en 3-4 mm på klem med. Fordi hængelåsen ikke kunne lukke den helt til, kunne man komme ind med værktøjet, der var en form for stålklam, og click`, så tændte lyset. Politiet kom, og man blev smidt op, og så kørte de, og vi gik ned på gadekæret igen. Alle var på isen i god tid, også lang tid før den var godkendt. Det var en herlig tid. Der var et uheld, som jeg kan huske, jeg så det godt nok ikke selv, men det skete med Johnny Andersen, han er oldermænd i landsbyen nu. Han røg ind under isen i den ende, der vender op mod Storegade, der var en betonkant, man kunne sidde på og når man sad der og kedede sig, sad man og bankede hælen af skøjterne ned i isen, så der kom hul i den, og vandet fossede op, og så lille Johnny, han var ikke ret stor dengang, røg ind under isen. Helge ”Skilummerfis” som han blev kaldt, jeg ved ikke hvorfor, var en stor stærk mand, smed sig ned på maven og fik fat i kraven på knægten og trak ham op, og Johnny var reddet. Det var noget, der gjorde at man holdt sig fra de huller. Senere blev vi skrappere til at løbe på skøjter og begyndte at spille is-

hockey, det var altid lørdag eftermiddag og så om søndagen kom alle de gode. Vi spillede hele formiddagen til over frokost, så kom alle skøjteløberne og legede Kongeløber, kædeløb og alt det andet. Det var fanneme sjovt, og dengang syntes man jo, der var is på gadekæret hele vinteren, og det sneede hvert år. Vejret var i hvert fald koldere end det er i dag, det må vi konstatere. En af mine store fornøjelser var, at jeg hver jul fik en ishockeystav af min farfar. Jeg tror nu nok, det var min far og mor der købte den, men det var fast, at jeg hvert år skulle have en ishockeystav.

Beskrivelse af landsbyen:

Alle gårdene havde jord rundt omkring. På den ene side af Byvej og ud mod Brøndbyvester, hvor den nyplantede Brøndbyskov lå. Den var lukket helt af, og vi måtte ikke gå derind, men vi sneget os derind om aftenen. Der var en voldbetjent som holdt øje med, at folk ikke kom ind, men som helt små sneget vi os ind med min far forrest, så han kunne tage skideballen, hvis vi blev opdaget.

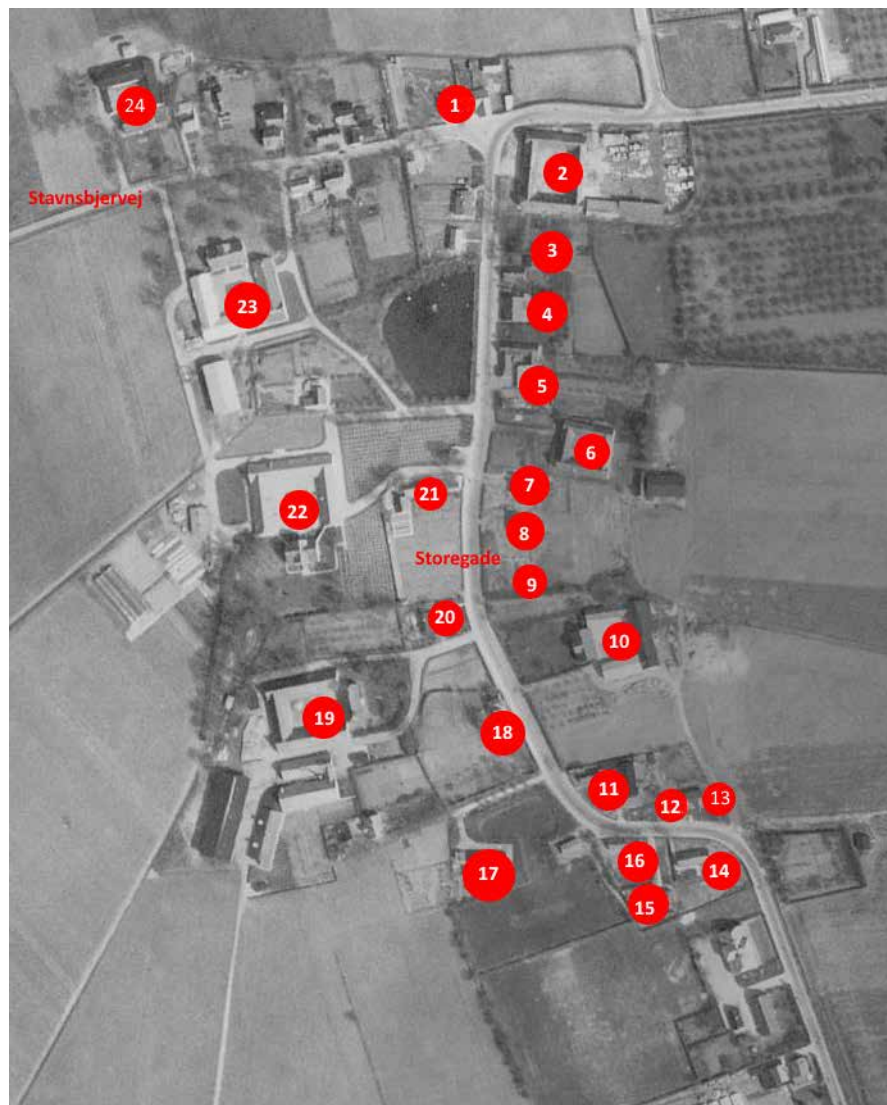
Hvis vi tager Storegade fra enden af og begynder med nummer 1 og går den vej nedad, så har vi Stavnshjergvej hvor Piv Morten og Vestergård boede. Det var i det store dobbelthus. Vestergård han var tagdækker,

og hans søn overtog firmaet, og barnebarnet, som hedder Christian, overtog det efter faren, og bor nu i mine forældres gamle hus i nummer 17. Han har bygget 1.sal på huset, og det ser helt anderledes ud nu. Det er faktisk meget rart, at det ser anderledes ud, for efter at Poul Hansen byggede sit nye hus på den ene side og det nye hus blev bygget på Dahls grund, så huset meget lille ud. Det passer fint, at der blev sat 1.sal på, for nu harmonerer det mere med de andre huse. Men tilbage til nummer 1. Mortensen var lokal tømrer, der altid havde en pibe i munden. Han arbejdede blandt andet for Avedøre skole. Han var kendt for at genbruge alle materialer og spare på pengene, men han har gjort det godt og lavet et stort fint værksted ved siden af den gamle bygning. Værkstedet er senere lavet om til beboelse.

Hvis vi går længere ned ad gaden, var der Avedøregård, som var brændt. Der boede Hans og Grethe i et rækkehus, og der boede en anden familie også. Selve gården var der kun en forbrændt mur tilbage af. De boede der i mange år. Min søster Merete gik i klasse med Grethe.

Så kommer vi til Helge Bagge. Han havde en båd stående på land i årevis. Jeg ved ikke, om han nogensinde kom ud og sejle i den, men den stod der i hans forhave og pyntede. Når Helge kom ind til købmand

1. Dobbeltus hvor Piv Morten og Vestergård boede.
2. Avedøregården der senere brændte, og hvor Hans og Grethe hus blev bygget.
3. Helge Bakkes hus.
4. Købmand Bærentzens hus.
5. Smed Holm. Først den oprindelige Kærgård, der senere blev erstattet af et nyt hus.
6. Damgården.
7. Kokholms hus.
8. Dahls hus.
9. Viffelds hus.
10. Højgården
11. "Pandekage huset".
12. Tømrermester Eriksens hus.
13. Tømrer Knuds hus.
14. Alices hus.
15. Helge "Skillummerfis" hus.
16. Mekkerens hus.
17. Den gamle skole
18. Gärtners hus.
19. Stensbogård.
20. Kronaus hus.
21. Søndergårds hus.
22. Kastanienborg.
23. Lysholm.
24. Skelgården.

Luftfoto af Avedøre landsby: KRAK - 1954

Bærentzen skulle han altid have et kvart pund kaffe, en stor Rich's og 40 "Prinser". Han boede så vidt jeg husker, sammen med sin mor i mange år. Da hun døde, overtog han huset. Helge var gammel fodboldmand og havde set Avedøre IF's samtlige kampe. Han var også kasserer og skældte en ud, hvis man ikke havde betalt kontingent, men han var en hyggelig mand.

Det næste hus var købmand Bærentzen. Han var en fantastisk mand, meget vidende og meget klog. Han havde altid åben for venner og bekendte og folk der kunne tage lidt fra i form af en kasse øl ad gangen. Ham kan vi komme tilbage til senere.

Ved siden af Købmanden lå smed Holm på Storegade 9. De boede i et gammelt strå-tækt hus, der var meget utæt. De havde et oliefyr der kørte for fuld kraft døgnet rundt. Der var altid en temperatur på 30 graders varme tror jeg, fordi smed-inden gik aldrig i ret meget tøj, så der skulle jo være varmt så man svedte tran når man kom ind i huset, og så havde de værkstedet hvor de lavede alverdens ting og sager. De havde også den gamle værkstedbygning der lå ud til gaden og der var stadig sådan nogen ringe i væggen så man kunne komme med sin hest og få den skoet. Jeg tror kun at han gjorde det nogle få gange fordi beslagsmedefaget blev mere populært efterhånden som der kom flere heste til Danmark. Han havde en

esse hvor de stod og varmede jernet op, det var fantastisk at se hvor meget varme der kunne komme ud af det. De kunne vride jernet fuldstændigt rundt og bruge det til store låger og sådan noget. Smeden fik revet huset ned i tresserne og så flyttede de ind til deres mormor og deres farmor der boede i 2 forskellige opgange i samme gade inde i Valby. Jeg tror det tog dem 3 år at få bygget huset, så det var lang tid at Ivan skulle tage bus fra Valby til Avedøre skole og hjem igen, plus at han også spillede fodbold i KB, så han havde meget transporttid. De vendte tilbage til et fantastisk godt hus og senere da vi blev større blev kælderen under huset brugt af, jeg tror vi var en 50 forskellige mennesker, der kom hver eneste weekend og drak for mange øl og spillede høj musik, men smedens fandt sig i det og syntes det var helt i orden, og at det var hyggeligt, at vi var samlet der. Vi fik lavet en stor dejlig bar, hvor der blev solgt smedekander og meget andet. Der var dans og musik og ja kys og kram, det var rigtig hyggeligt. Det var i årevis det stod på og det var et dejligt sted at være.

Dernæst kom Damgården som Poul Hansen havde købt for lang tid siden. I starten holdt der en del biler derinde og der blev dyrket champignon. Han solgte den videre til Lau, som var slagter oppe fra Brøndbyøster. Han begyndte at lave gården til rideskole, og det var med 6 heste han havde

fået hjem fra England, som alle var vilde og skulle rides til. Det kunne hans datter gøre sammen med nogle veninder vil jeg tro. De var startet med rideskole oppe på en gul gård, der lå i starten af Vestre Gade i Brøndby.

Efter Damgården kom Kokholm i nummer 13, han var murer.

Og dernæst Dahl i nummer 15, der var min far og mors nabo. Fru Dahl var lidt speciel, for hende og hendes veninde sad topløse oppe på terrassen. Det var ikke helt almindeligt dengang. Der cyklede så mange forbi, hvad vi syntes var lidt underligt, og så sagde min mor at vi måtte skiftes til at stå op på køkkenbordet for så kunne vi se hvorfor. Der sad fru Dahl og hendes veninde så og soled sig. Senere blev det jo mere almindeligt.

Efter Dahl kom så vores nye hus i nummer 17, der var bygget af gasbeton.

Så kom Højgården hvor Christian Hansen boede, han var bonde. En rigtig hyggelig mand og altid med stråhat på og når man mødte ham, løftede han hatten og sagde "go' dag - go' dag". Sønnen Poul Hansen var også bonde, han boede ovre på Byvej skråt overfor, hvor Klarskovs gartneri ligger. Senere byggede han et stort dejligt hus ved siden af min far og mor. Han var en

vældig hyggelig mand, ham kunne jeg rigtig god lide. Vi kaldte ham storbonden fra Avedøre. Han overtog Højgården da Kristian Hansen døde.

Poul Hansen havde et lille stykke mark mellem Højgården og nummer 29, det må være der hvor Johnnys far og mor boede, og den mark ville han så udstykke. Det var ikke ret stort. På det første stykke blev der bygget et almindeligt hus, der senere blev til Albrit hundeartikler, og på det næste stykke blev bygget et Carlsberg depot. Inden udstykningen rendte vi rundt på den mark om sommeren og syntes det var rigtig sjovt. Vi fik skideballe af Poul Hansen, og fik at vide vi skulle gå i sprøjtesporene, hvis vi overhovedet skulle ind på marken.

Så kom Johnnys fars og mors hus, der blev kaldt Pandekagehuset. Johnnys far var en hyggelig mand der hed Henning blev kaldt Marquien. Han sleb skøjter. Han lavede et træskilt, hvor der stod "Skøjter slibes, 3 Kroner". Der fik man slebet sine skøjter, men resultatet var ikke altid lige godt, og så måtte man ned til Hvidovre Sport og få ham til at rette fejlene op.

Efter dem boede så tømrermester Eriksen.

I det næste hus boede hans søn Knud, far til min legekammerat Jens der er født samme dag og samme år som jeg, så det har vi

tit fejret sammen. Tømrer Knud overtog firmaet efter faren, men den gamle Eriksen boede stadig i huset og gik rundt med sin stok for at kontrollere at alt var i orden. Vi gik jo inde på værkstedet og rodede og regerede og så havde vi en leg der hed "skal vi lave fis med farfar", hvor vi bankede og lavede lyde. Så kom den gamle tømrermester og råbte "hvem er inde på værkstedet" og når han så, det var os, fik vi et rap i røven med stokken og blev smidt ud af værkstedet. Så gjorde vi det samme et par dage efter, og så gentog det hele sig. Jeg tror også han syntes det var sjovt. Han delte have med sin søn TømrerKnud, så der var jo en dejlig stor have vi kunne lege i. Jens bror Ebbe, der var på alder med min storesøster Karin, havde lavet en overdækning over et grillsted og en ovn. Her inviterede han på hjemmelavede pandekager, jeg tror han var vild med de tøser, blandt andre Anne Marie Gärtner som han var kæreste med en overgang. Anne Marie fandt så Jan Gärtner som hun blev gift med.

Så skal vi over på den anden side af gaden. Der boede en der hed Alice. De var 2 søstre som jeg husker det. Huset var stråttækt og er det stadig i dag.

I det næste hus boede Helge "Skillummerfis", han har boet der i mange år, flyttet derfra og kommet tilbage.

I svinget lå Mekkerens hus. Jeg ved ikke hvad han lavede, jeg tror han skruede på lidt biler og sådan noget. Han var altid sort i hovedet og havde sorte fingre som om han havde rodet med en kæde eller et eller andet. Vi var lidt bange for ham da vi var små. Han kunne godt finde på at tage fat i en og sige "Ka du lige køre ned til købmand Barentzen og købe en pakke Mekker tobak". Når man spurgte hvad Mekker tobak var for noget sagde han bare "sig Mekker tobak og det skal skrives". Så fik man 25 øre når man kom med tobakken.

Næste hus er den gamle skole som er blevet forsamlingshus for byens borgere. Vi har holdt fester der, min far da han blev 75 år og senest min datter Maibritt da hun blev 40 år. Nå men dengang boede der hele 3 familier i huset, og jeg må indrømme at jeg ikke hele livet har været en Artig Werner. Jens og jeg havde set at der bag huset stod en barnevogn. Den så yderst beskidt ud, men der var nogle fantastiske hjul på, så vi blev enige om at der ikke var nogen grund til at den stod der, så den tog vi og savede hjulene af og brugte dem til en legevogn. Vi var lidt i krig med Ivan og Johnny, men efter vi havde fået hjulene på vognen vandt vi. Vi kunne køre fra alt og alle. Men så skete det, jeg mener det var skrædderens datter der skulle have et barn til, og så opdagede de jo at barnevognen manglede. Så blev det jo opdaget, at det var os der havde

taget barnevognen. Tømrer Knud blev rigtig gal og min far satte mig i krydsforhør og sagde jeg var en uartig knægt og at vi skulle skamme os. Heldigvis kunne vi gøre skaden god igen, for Oline der boede i aftægt på Damgården sagde at hun havde en gammel barnevogn stående på loftet, som vi måtte få, men den skulle nok sættes i stand for det var længe siden hun havde haft barn. Vi rengjorde og pudsede den så godt vi kunne. Den så næsten ny ud. Vi lavede en stor buket af blomster fra vores mors haver og gik så over med barnevognen og sagde undskyld, og så var vi tilgivet. Vi var heldige at vi slap for at komme i politiets arkiver, men vi havde noget røde ører bagefter. Det gjorde i hvert fald at vi aldrig mere tog noget uden at få lov.

I det næste hus boede Gärtner. Jeg kan huske da de fik fjernet stråtaget, hele familien var med og det støvede helt forfærdeligt.

Så kommer vi til Stevnsbogård. Da jeg var lille havde de grise på gården, og engang hvor de skulle køre smågrise væk, var de så uheldige at alle grisene slap ud af grisebilen og løb rundt i haverne og vi sagde at vi ville hjælpe. Det resulterede i at fordi vi løb efter dem, løb de endnu længere væk. Det var rigtig sjovt, så skete der endelig noget i Storegade. Bonden, der ejede gården, havde svævefly, og ude på sletten er der en bakke. Oppe på bakken (som blev kaldt flyverskju-

let), stod svæveflyet og så brugte de en bil til at trække det op i luften. Det var mest søndage de fløj, og der var vi ude at se på. Det var fantastisk når flyene kom i luften, og de slap tovet. Senere overtog Poul Hansen noget af jorden på fælleden, og Kriminalforsorgen overtog også en del. Bygningerne og haven blev overtaget af Tage og Mina Vogelsang der indrettede hestepension, som senere blev overtaget af Birger Granager. Vi kørte sammen med Birger i hans jeep ude på bakken, det var sjovt.

I det næste hus boede Randi og Vivi Kronau, deres far var dukkemager. De holdt høns og kalkuner, og solgte æg og kyllinger.

Den næste ejendom var Kastanienborg, som var ejet af Kriminalforsorgen. Ud mod Storegade lå en tjenestebolig, hvor familien Søndergård med sønnerne Lars og Karsten og Per boede. Søndergård var fængselsbetjent. Et par af drengene var tit med os på tur om søndagen. Min far havde en Kleinbus med plads til en 10-12 stykker, så der var fin plads både til os, familien Søndergård og min moster og kusine. Så kørte vi ud i skoven, hvor vi gik en lang tur og så spise vores madpakker. Søndergårds garage blev i 1964-1965 indrettet til lydstudie, hvor et stort kendt poporkester der hed The Streams øvede. Det var alle sammen skolebørn fra Avedøre skole og Karsten var med i orkesteret. Da min søster Lisbeth blev

konfirmeret, øvede de, og så gik vi derover og spurgte om ikke de havde lyst til at spille for et levende publikum. De kom så over og spillede fed pigtrådsmusik og det var jo noget hele familien kunne lide. Der har aldrig været så meget liv på dansegulvet.

På Kastanienborg var der mange fanger dengang, og de skulle sidde der rigtig lang tid, og de fleste havde et godt blik til mine søstre. Når de lå og soled sig i haven så blev det kommenteret. Nogle fik fat i vores telefonnummer og ringede og inviterede dem på en tur i byen.

Næste ejendom er så Lysholm der også var ejet af Kriminalforsorgen, og der sad også fanger. Alle nogen der havde siddet der i meget lang tid. De havde 2 heste og kom over på rideskolen for at hente hestemøg. De kunne fortælle mange drabelige historier, og de havde jo altid god tid, der var jo ikke noget de skulle hjem til. Vi havde en sjov episode, hvor Jens og jeg havde været ude på volden og cykle. På hjemvejen mødte vi en de her mænd der hed John og ham stod vi og snakkede lidt med, og så siger han: "Der kommer en jeg skal møde lige om lidt, så jeg har ikke tid til at snakke mere med jer". Så kom der en dame kørende på knallert forbi os ude på Stavnbjergvej og drejede ind mod flyverskjulet. Vi tænkte det var mærkeligt, men John gik efter hende. Efter et kvartes tid kom John tilbage og

sagde ”så er den klaret”. Så kørte hun forbi igen og en anden gik ind efter hende. Vi spurgte John om hvad det var for noget, jo de fik lige et hurtigt ”put” af hende der og det kostede ikke noget. Jeg har ikke set det siden men vi syntes det var noget voldsomt noget. Der var sikkert mange der havde haft appetit på livet der.

Skelgården hører vel også med til landsbyen. Den lå lidt ud ad Stavnshjergvej. Jeg tror den brændte midt i tresserne.

Ved siden af Skelgården lå et lille hus med stråtag hvor manden i huset lå oppe på taget og hældte vand på. Min far og Poul Hansen og andre mænd fra landsbyen dannede kæde for at bringe spande med vand op til ham. Huset overlevede og gårdens hovedbygning blev også reddet, men laden og et udhus brændte ned. Der var fyldt op med halm så bålet varede i dagevis. Det var jo sjovt for os at se på vandet. der stod som springvand ud af hullerne på brandslangerne, der var lagt ud nede fra gadekæret. Ja, så skete der jo noget igen i byen.

Bussen og mormor

I de første mange år vi boede der kørte bus 133 ned igennem Storegade. Den havde stoppested ved vejen op til Højgården og ved Gärtner. Min mormor kom 3 dage om

ugen, hvor min mor gik på arbejde. Mormor lavede mad, strøg, fortalte historier og så videre, hun havde altid noget at lave. Hun røg Cecil og havde den længste aske på cigaretten jeg nogen sinde har set, og når hun ikke havde et askebæger i nærheden, så slog hun asken af i hånden og bar den ud i affaldsspanden. Når hun skulle hjem kørte hun med bussen. Jeg tror det mest var den samme chauffør der kørte bussen på det tidspunkt. Hun havde et klippekort med plads til 5 klip, men chaufføren klippede i det samme hul hver eneste gang. Hvis hun ikke var klar når bussen skulle køre, dyttede han efter hende, og så råbte han: ”Mormor, mormor er du ved at være klar?”. ”Jeg kommer nu- jeg kommer nu” råbte mormor og så stædede hun afsted i sin lange nederdel.

Købmand Bærentzen

Købmand Bærentzen deltog i alle de politiske slagsmål man kunne forestille sig. Han elskede at diskutere politik med dem der stod i butikken, og når der skulle være valg, var det hans storhedstid, for han havde virkelig sat sig ind i stoffet. Det var svært at købe varer når bølgerne gik højt op til valget.

Han havde alt hvad man kunne ønske sig, han solgte benzin, koks og petroleum, han

solgte flæsk og leverpostej, og havde altid sin brune kittel på med en klud i lommen. Når han havde tanket benzin eller fyldt en spand koks kunne han lige tørre fingrene af, før han skar flæsk til næste kunde. Han var en fantastisk købmand, men efterhånden kom de fleste i butikken for at drikke bajer. Hvis de var flere end en 3-4 stykker blev de sendt udenfor. I godt vejr stod de ude ved hegnet, ellers var de omme i udhuset. Hvis der var kamp på stadion, fik han lempet folk ud af butikken, og så satte han en kasse øl og en kasse sodavand på budcyklen og kørte ned på stadion. Så stod han dernede og så fodbold og solgte bajer samtidig. Når kampen var ved at være færdig, gik han rundt og samlede de flasker han kunne før han kørte hjem og åbnede butikken, så den var klar til tredje halvleg. Der kunne godt stå en 20-30 mand i hans baggård og snakke fodbold.

Vagtværnet

På et tidspunkt blev der brændt en masse skure af, og der lavede man sådan et vagtværn. Det var meget koldt den vinter kan jeg huske. De gik rundt to og to i et par timer, og det var med en stor kæp i hånden. De fik vist aldrig fanget nogen, men det har jo nok haft en effekt alligevel. Det var alle der deltog, der var ingen der ikke ville være med.

Befæstningsdagen, en bogudgivelse, Hindhedes klatkager og planlægning af et julemarked, der står for døren. Efteråret har budt på lidt af hvert, men heldigvis lutter gode sager.

Befæstningsdagen blev afviklet i flot solskin, og mange glade børn og voksne var igen- nem årets rollespil "Tabt i Tiden". Frivillige bemandede cafeen "Den Tørstige Soldat", og mange satte sig og nød efterårets komme med kaffe og andet godt.

Et lille indblik i arbejdet med "Bogen om Svendebjerg" fik deltagerne ved Hvidovre Lokalthistoriske Selskabs generalforsamling, og nu er bogen endelig helt færdig. Den kan man læse mere om andetsteds i dette nummer.

Dyrtid, vareknaphed og energimangel... Der er mange paralleller mellem det, der sker i dag og for 100 år siden – og dermed også god mulighed for at trække på fortidens erfaringer. I sommerferien havde Hovedporten besøg af Avedørelejrens kokkepige, der fortalte om at bruge grødsten til en lækker klatkage, og i efterårsferien har vi gentaget succesen.

Lige nu samler vi alle trådene til årets julemarked. Boderne blev lynhurtigt fyldt op med gamle kendinge og nye hoveder, og vi glæder os til en dag med højt humør og

masser af gæster, der både kan få noget til maven og øjet samt tanke op af værtindegaver og lækkerier til alle julens fester.

Anna bager klatkager
Foto: Forstadsmuseet

Køge Bugt-banen fylder rundt

Af Kim Roslyng

50 år! Så længe har man nu kunnet køre på Køge Bugt-banen mellem det centrale København og Vallensbæk via Hvidovre-stationerne Åmarken, Friheden og Avedøre. Men 1. oktober i 1972, hvor det første tog kørte, havde man allerede ventet næsten lige så længe på banen.

Indvielsestoget kører ind på Vallensbæk Station
1. oktober 1972.

Foto: Forstadmuseet.

Så tidligt som i 1844, da man udformede de første sjællandske jernbaneplaner, havde man ideer om en jernbane, der skulle forbinde hovedstaden med Tyskland henover Sjælland. Denne bane gik dog over Roskilde og ikke langs Køge Bugt. Det var først i 1864, at man overvejede at føre banen langs Køge Bugt for at mindske sporlængden mod Tyskland. Hvis den var blevet

til noget, ville den nok ikke have betydet det helt store for befolkningen langs Køge Bugt, da den først og fremmest var tænkt til transport af gods og ikke til transport af de få mennesker, der boede i området. I 1870 åbnede den sjællandske Sydbane fra Roskilde over Næstved til Madsnessund, og med den forsvandt store dele af incitamentet til at anlægge en jernbane langs Køge Bugt. Derefter gik der en længere periode med kun sporadiske tanker om en bane langt bugten, og det var først ved egnsplanen for Storkøbenhavn i 1947, den såkaldte fingerplan, at ideen dukkede op for alvor, fordi indbyggertallet langs Køge Bugt i 1940'erne havde vokset sig så stort, at der var behov for bedre infrastruktur. I 1948 begyndte man at ekspropriere jorden, men først i 1961 blev der vedtaget en anlægslov, som gav grønt lys til at anlægge af Køge Bugt-banen og Lundtofte-banen samt at elektrificere Hareskov-banen. Lundtofte-banen blev dog hurtigt opgivet igen, og i 1965 besluttede man sig for at Køge Bugt-banen

skulle have første prioritet. Etableringen skulle foregå i etaper, hvoraf den første var mellem Københavns hovedbanegård og Vallensbæk.

For 130 millioner fik man en 14 km lang strækning med omkring 40 broer samt en hel del gangtunneler. Planen var, at den senere skulle føres til Køge, hvilket den blev i 1983. Banen blev en stor succes med det samme med topmoderne stationer, med store vinduer, lyse flader og elevatorer. Sidstnævnte gjorde dem handikap- og barnevognsvenlige, hvilket ikke alle S-togstationer var på det tidspunkt.

Den 1. oktober 1972 kunne man for første gang stige ombord på et S-tog på Køge Bugt-banen og på under 20 minutter lade sig mageligt fragte ind til København. Tidligere havde det været noget mere omsonst. Den del af Hvidovres beboere, der arbejdede inde i byen eller brugte dens sociale liv, skulle først med rutebil til Valby Station og derefter med tog videre til Københavns Hovedbanegård, så det har været en stor forbedring og blev hurtigt en integreret del af pendlerlivet for mange.

Der var dog enkelte knaster, der lige skulle slibes af inden indvielsen. Den første hurdle var om Åmarken skulle betegnes som en station på Bybanen og dermed have en billigere takst end de andre stationer,

Banen fik stor betydningen for alle beboere i Køge Bugt-området.

Foto: Kim Roslyng

som lå udenfor bybanezonen. Åmarken St. Ligger kun ca. 120 meter fra kommunegrænsen mellem Hvidovre og København,

og kommunegrænserne blev traditionelt set som det, der definerede en stations tilhørsforhold. Efter en del tovtrækkeri blev

det besluttet, at Åmarken ikke skulle regnes som en del af Bybanen, men en billet skulle koste det samme som på en bybanestation. Så prisen for en billet mellem hovedbanegården og Åmarken St. kom derfor til at koste 1,50 kr., mens en billet fra Friheden St. kostede 1,80 kr. og en billet fra Avedøre St. kostede 2,20 kr.

Køge Bugt-banen er siden åbningen blevet en livsnerve for hele Køge Bugt-området. Vi glæder os til de næste 50 år.

Hvis du er blevet inspireret til at få lidt mere viden om Køgebugt-banen, kan du med fordel prøve Forstadsmuseets quizzes ude på selve stationerne, alt man skal bruge, er en smartphone og så følge anvisningerne på de klistermærker vi har sat op på fortovene ved de respektive stationer. God fornøjelse.

Hvis nogen ligger inde med fotografier eller fortællinger om stationerne i Hvidovre, er de velkomne til at kontakte Kim Roslyng på Forstadsmuseet på ios@hvidovre.dk eller 36 49 00 30.

En opfinder i Vandtårnet på Stillidsvej

Af Bitten Larsen - Fotos: Forstadmuseet

Vandtårnet på Stillidsvej omkring 1960, da familien Lerdorf boede i det.

I sidste nummer så vi nærmere på vandtårnet på Stillidsvej, der blev revet ned i 1960'erne, hvorefter den sjove trekantede parkeringsplads bag Hvidovre Stadion blev etableret. Denne gang skal vi se nærmere på den næstsidste familie, der boede i vandtårnet. I 1959 flyttede den 15-årige Bonnie sammen med sine forældre ind i det nu nedrevne vandtårn på Stillidsvej.

Ernst Lerdorf var en underfundig og idérig mand, og det var hans drømme, der førte familien til vandtårnet. Lerdorf blev født i København, men flyttede en del rundt som barn og nåede at gå i 14 skoler igennem sin syv-årige skolegang. Efter konfirmationen blev han uddannet som automekaniker og arbejdede som svend fra 1933. Omkring 1937 etablerede han et autoværksted med

en kammerat, men samarbejdet blev opløst efter et par år, og Lerdorf fik andre jobs bl.a. ved General Motors. I 1939 blev Ernst Lerdorf gift med Dagny, og familien flyttede til Aalborg, hvor hun stammede fra. Hvis kundens dialekt var svær at forstå, hjalp det at starte motoren for så kunne Ernst høre, hvad der var galt.

Nu kunne historien være endt, og Lerdorf have arbejdet som automekaniker resten af livet, men han var ikke en mand som alle andre. Bonnie fortæller: "Han havde øje for, hvad der manglede og evne til at løse problemet. Han var uddannet automekaniker og var nytænkende indenfor sit fag. Måske er der flere idéer end dem, som jeg husker."

Det er ellers ikke få idéer, som Bonnie kender. Og det er idéer, som blev udviklet og i nogle tilfælde patenteret. Han byggede sin egen bil, som blev kaldt "Jesper Røghat" i familien. "Over en periode på to år byggede min far en bil på et chassis fra en Ford T model 1928. Bilen havde en bagdør, som gjorde det muligt at sove bag i bilen på ture rundt i Jylland. Inden vi flyttede fra Aalborg, blev bilen solgt, og vi fik en Chevrolet 1939 i bytte samt et vist pengebeløb."

"Min far konstruerede excentriske cykler til en stand i Tivoli Karolinelund i Aalborg ved siden af Max Fiedels luftgrynger, karru-

Den hjemmebyggede bil gik under navnet "Jesper Røghat. På billedet ses Bonnie posere på en af de utallige ture, som familien var på.

seller og et smukt dekoreret karruselorgel. Han opfandt også et balancesystem med olie til at modvirke, at biler krængede over i skarpe sving."

Idérigdommen flyttede med, da familien flyttede til Aalborg: "Under 2. verdenskrig konstruerede min far som en af de første en gasdrevne bil. Drivkraften var acetylen, som blev produceret i Danmark. Han havde overført sin nye anordning på en Opel Kaptajn. Gassen var i en stålflaske, der var anbragt i bagagerummet. Stålflasken rum-

mede nok gas til godt 100 km kørsel. Min fars gasdrevne bil manglede kun at blive godkendt af en motorsagkyndig, men der kom aldrig mere ud af projektet."

"På et tidspunkt i 1950'erne konstruerede og patenterede han kængurustylen i støbejern. Den blev bl.a. brugt i en konkurrence på scenen i Tivoli Karolinelund. Jeg deltog selv i konkurrencen, men havde fået besked på, at jeg IKKE måtte vinde. Jeg var god til at hoppe på kængurustylen, og jeg var lige ved at glemme, at jeg ikke måtte vinde, men huskede det i sidste øjeblik."

"Mens vi boede i Aalborg konstruerede min far også en cykelanhænger, som jeg kunne sidde i sammen med forskelligt grej, når vi skulle ud i vores kolonihave ved Blegkilde. Det var et paradis med æbler, pærer, blomster og bær. I drivhuset var der tomater, agurker og vindruer. Og så var der et væld af blomster. På vej hjem fra kolonihaven sad jeg i anhængerens med afgrøderne."

Efter et kort ophold i Roskilde, blev det Hvidovres tur til at få glæde af Ernst Lerdorf's initiativrigdom. I 1955 flyttede familien ind i en lejlighed i Beringparken og i 1956

Åbningen af den nye Gulf-tank bød på masser af festivitas med optog. Tanken lå op Gammel Køge Landvej 300

overtog Lerdorf forpagtningen af Gulf-tanken på Gammel Køge Landevej 300. På grunden var også et autoværksted. I 1957 blev der bygget en ny tankstation, som skulle danne model for Gulfs tankstationer i Danmark, og åbningen var en stor fest med optog og prominente gæster.

Så kommer vi til vandtårnet på Stillidsvej. Familien boede som nævnt i Beringparken, men Lerdorf drømte om noget andet: "Min

OVENFOR:

Et alvorligt øjeblik på en ellers glædelig åbningsdag. Ernst Lerdorf står i kedeldragt, mens Dagny står til venstre for ham i hvid skjorte.

TIL HØJRE:

Den nye Gulf var en helt ny type, som fik masser af omtale.

D R O S K E

AUTO-DR

**Danmarks første automobil-prøvestation
åbner hos Gulf-service**

På Gl. Køgevej 300 åbnedes den 9. august en ny type servicestation — en kombineret GULF service- og automobil-prøvestation. Anlægget er en tro kopi af den type servicestationer, som Gulf p. t. opfører i Californien. Servicestationens leder er *Ernst Lerdorf*. Ernst Lerdorf har „stået på hovedet“ i en motor i godt 30 år, og har sidst været værkfører hos Ford Motor i Thisted, så han ved, hvad der tæller, når en vogn skal bedømmes.

Denne prøvestation er den første af sin art herhjemme. Den er udstyret efter de mest moderne principper med kostbare, fintmærkede prøveapparater og instrumenter. Enhver kan uden at være medlem af nogen motororganisation få sin vogn klassificeret, d. v. s. få påvist eventuelle fejl og mangler ved den. Prøverne omfatter tændings- og karburatorfejl, fejl ved gearkasse, kuglelejer etc. Som den første i Danmark har Ernst Lerdorf fået et schweizisk apparat, der kan „fortælle“ hvor meget lejer, kugler m. v. er slidt. Stationen har et moderne hjulafbalanceringsapparat, lygteindstilling m. v.

I øverste etage af »Tårnberg« har datieren, frøken Bonnie Lise Lerdorf, sit jomfrutue. Et trappe-
trio fører herop, og sandt at sige, som hendes far har installeret, benyttes derfor dagen lang.

Af Jan Thrudvang • Fotos: Gjerløv og Berge Walther

Kasseret vandtårn blev romantisk bolig

KDAK's prøvemester har i Hvidovre realiseret sin drøm om en borgtilværelse

I langt ude i en skov ligger mit hjem... Vind-
berømmen river i de bløde træer, mens
jeg føler min alenetræde Bol-Air cabriolet ad
næsten ubemerkede veje mod skovet. Jeg
har været en tur på min præsentation og haft
træet med af undersøge lader for KDAK, og
nu lægger jeg efter at gøre mit vilje og datter.
Grundet stier jeg Tårnbergs datter profil
rummen om mit kærtegnende privatliv... og
under hele livetsbetinger min adskilt at gøre...
Dette er E. C. H. Lerdorfs drøm... og det er min
n. n. n. er det vigtigste! Virkeligheden er denne:

Centralt i Hvidovre ligger mit hjem... Vind-
berømmen river i mine 47 bløde træer, mens
jeg føler min alenetræde Bol-Air ad den
søfalterede Stillsdvej mod det kasserete vand-
tårn, jeg elsker.
Jeg har som prøvemester for KDAK under-
taget vogn på min præsentation på G. L. Lerdorfs
færdig, og nu glæder jeg mig til at bygge
mit hjem... Jeg kommer op lige inden
for kælderen og går ind i stuen, hvor den
vidunderlige duft af lakkeholer står mig i
måde...
(Fortæller side 12)

Romantikeren E. C. H. Lerdorf (her til skuespilleren
Lerdorf Rye) parkerer sin Bol-Air foran »Tårnberg«

Ejersparets soveværelse i vandtårnets mellem-etage væk
Nederst: Hende datter i »rikdomssten« (opholdstuen)

far drømte om at bo utraditionelt. Det måtte meget gerne være en mølle, men han endte med at købe det gamle vandtårn i 1959. Da min far købte det, havde det stået tomt nogen tid, og blev opfattet som lidt af et spøgelseshus. Jeg var i London for at besøge en penneveninde, da jeg fik det at vide, og jeg var ikke meget for det, men jeg blev glad for det. Jeg boede i det øverste værelse med udsigt ud over Hvidovre Stadion.”

I starten havde Lerdorf stadig tankstationen på Gammel Køge Landevej, men han ville hellere sig arbejdet med bilerne, og lejede derfor et værksted ude i byen. Måske var tanken, at han med eget værksted havde bedre tid til at udvikle sine ideer. I hvert fald ansøgte han om at måtte opføre et autoteknisk laboratorium på grunden på Stillsdvej i 1960. Opfinderen havde stadig gode idéer, og i 1961 patenterede han en ”Valve-silencer”, som var en støjdempende anordning til biler. Det blev dog ikke et langvarigt eventyr på Stillsdvej. ”I starten af 1960’erne måtte min far på grund af sygdom afhænde vandtårnet og værkstedet. En epoke var slut.”

Boligen var så usædvanlig, at Familie Journalen var forbi. Artiklen blev bragt 21. februar 1961.

Faktaboks:

Ernst Lerdorf blev født Larsen, men skiftede i 1934 efternavn til Lerdorf sammen med sin tvillingebror Valter.

Valter havde boghandlen Aug. Olsens boghandel på Strandvejen i Hellerup.

Deres lillebror tog kort efter også efternavnet til sig (med et ekstra "f"). Preben Lerdorff Rye var skuespiller ved Det kongelige Teater og spillede med i flere film, bl.a. i Carl Th. Dreyers film Ordet.

Vandtårnet blev solgt til en ny ejer, som dog ikke fik den forventede glæde af sin investering. Det autotekniske laboratorium blev omdannet til autolakeringsværksted, og det var ulovligt i henhold til byplanvedtægten.

I sidste ende købte Hvidovre Kommunen hele ejendommen, rev vandtårn og værksted ned og etablerede den nuværende parkeringsplads i 1966.

Hvor det gamle vandtårn stod, blev der i 1966 etableret en parkeringsplads

Sådan kan et umiddelbart anonymt sted rumme en særdeles spændende historie.

Alle er velkommen til vores arrangementer.

Tilmelding er nødvendig på
<https://hls.nemtilmeld.dk/>

eller på telefon til
Anders Aalund
Karen Johansen.

Indgang: 25,- kr.
Medlemmer gratis - hvis
ikke andet er oplyst.
Servering: 20,- kr. - hvis
ikke andet er oplyst.

I Rytterskolen kan der
højst være 30 personer
Øvrige steder 100-150 personer

Betaling ved indgangen

Borgmester Anders Wolf

Torsdag d. 1. december
Tidspunkt: 19-21
Mødested:
Kometen, Hvidovrevej 280

Anders Wolf Andresen vil tale om det første år som borgmester, samt fortælle om visioner og planer for kommunen.

Det vil være muligt at stille spørgsmål.

Julehygge i Rytterskolen

Torsdag d. 15. december
Tidspunkt: 14-16
Mødested:
Rytterskolen
Hvidovre kirkeplads 1

Efter Corona, vil vi atter afholde julehygge i Rytterskolen.

Lidt godt til ganen, julesange, måske et lille spil banko og så en julehistorie.
Så er vi alle parate til julen.

*Dette arrangement koster 75 kr.
Medlemmer betaler 50 kr.*

Bogen om Svendebjerg

Torsdag d. 12. januar 2023
Tidspunkt: 14-16
Mødested:
Kometen, Hvidovrevej 280

Bitten Larsen Museumsinspektør, Forstads-museet har i samarbejde med Svendebjerg Grundejerforening skrevet bogen. (læs omtalen inde i bladet) og vil ved dette foredrag formidle historien om et område i Hvidovre.

Kulturhus Risbjerggaard

Tirsdag d. 21. februar
Tidspunkt: 14-16
Mødested:
Kulturhus Risbjerggaard

Kulturkoordinator Bodil Knutz vil på Rundvisning i Kulturhus Risbjerggaard, fortælle om huset.

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab vil fortælle historien om menneskene bag salenes navne.

Birger Mosholt

Tirsdag den 7. marts

Tidspunkt: 19.00 – 21.00

Mødested:

Kometen, Hvidovrevej 280

Fra Fredericiagade til ”paradiset” i Friheden 1962 – Barn af ”den Socialdemokratiske Velfærdsmodel”.

Fortællinger fra sin barndom, ungdom, sit arbejde med børn og unge i lokale netværk i Hvidovre, Hundige og på Kofoeds Skole.

Skelsættende begivenheder og oplevelser, der gjorde ham opmærksom på de små tings store betydning, og troen på tillid i kontakten mennesker imellem.

Strandmarksvej 18, 2. sal • 2650 Hvidovre
Tel 36 49 38 38 • mail@hvidovrefysioterapi.dk
www.hvidovrefysioterapi.dk

Julemarked i Avedørelejren d. 4.12. -22

Adressefelt

Søndag d. 4. december vil julestemningen sænke sig over Avedørelejren, når duften af gløgg, lyden af juletons og julemalemandens godmodige latter vil brede sig til Forstadsmuseet og Cirkusmuseets årlige julemarked.

Sædvanen tro vil der være masser af stader, hvor du kan købe lokale produkter spændende fra uld til vin. Derudover vil der være kunsthåndværk, julepynt, slagtervarer, juletræer og meget mere.

Der er ved at blive lagt sidste hånd på underholdningsprogrammet, som vil byde på markedsgøgl, juletoner, skattejagt, hestevognskørsel og en række andre ting, der vil gøre dagen festlig for store såvel som små.

Der er fri entré til markedet, der finder sted fra kl. 10-15. Det er en god idé at tage cyklen, så kan man også bedre fornøje sig med gløggen. Alternativt kan man benytte en af lejrens mange parkeringspladser eller parkere i Filmbyen.

Se mere på www.forstadsmuseet.dk

Foto: Forstadsmuseet